

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wstęp	7
Rozdział I. Wizja statusu jednostki w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	13
1. Pozytywizacja praw człowieka jako współczesna postać ich konstytucjonalizacji	13
2. Charakterystyka podstawowych założeń statusu prawnego jednostki w państwie w konstytucji RP	39
2.1. Koncepcja umiarkowanego indywidualizmu	43
2.2. Wyznaczenie konstytucyjnego statusu jednostki na podstawie założeń pozytywizacji praw człowieka	47
2.2.1. Godność człowieka w konstytucji RP.	47
2.2.2. Wyznaczanie sytuacji prawnej jednostki przez kategorię praw podmiotowych	60
2.2.3. Zasada nadrzędności konstytucji i zasada bezpośredniego stosowania norm konstytucji	62
Rozdział II. Pojęcie ograniczania konstytucyjnych praw człowieka i obywatela	72
1. Powody i funkcje ograniczania konstytucyjnych praw człowieka	72
2. Ograniczanie konstytucyjnych praw człowieka i obywatela przez ustawodawcę zwykłego	75
3. Ograniczanie konstytucyjnych praw człowieka i obywatela przez prawodawcę konstytucyjnego	86
3.1. Wyznaczanie granic <i>prima facie</i> konstytucyjnych praw człowieka i obywatela przez prawodawcę konstytucyjnego podczas uchwalania nowej konstytucji	91

3.2. Ograniczanie konstytucyjnych praw człowieka i obywatela przez prawodawcę konstytucyjnego w drodze nowelizacji przepisów konstytucji	94
3.3. Konstytucyjne instrumenty ochrony konstytucyjnych praw człowieka i obywatela przed zagrożeniami ze strony prawodawcy konstytucyjnego	100
3.3.1. Kwalifikowany tryb zmiany postanowień konstytucji	104
3.3.2. Wyznaczanie materialnych granic zmiany materii konstytucyjnej	108

Rozdział III. Zakaz naruszania istoty konstytucyjnych praw podstawowych jako dorobek niemieckiej doktryny prawa konstytucyjnego

1. Ogólna charakterystyka założeń statusu jednostki w państwie i warunków dopuszczalności ograniczania praw podstawowych w ustawie zasadniczej RFN	117
2. Warunki dopuszczalności ograniczania praw podstawowych w ustawie zasadniczej RFN	119
3. Zakaz naruszania istotnej treści praw podstawowych jako ostateczna bariera ingerencji ustawodawcy w prawa podstawowe w ustawie zasadniczej RFN	123
3.1. Geneza wprowadzenia zakazu naruszania istotnej treści praw podstawowych do ustawy zasadniczej RFN	123
3.2. Sens i zakres stosowania zakazu naruszania istotnej treści praw podstawowych	126
3.3. Zakaz naruszania istotnej treści praw podstawowych w strukturze ustawy zasadniczej RFN – rozważania nad związkiem przepisów z art. 19 ust. 2, art. 1 ust. 1 i art. 79 ust. 3	130
3.3.1. Zakaz naruszania istotnej treści praw podstawowych (art. 19 ust. 2) a zasada poszanowania i ochrony godności człowieka (art. 1 ust. 1)	130
3.3.2. Zakaz naruszania istotnej treści praw podstawowych adresowany do ustawodawcy zwykłego (art. 19 ust. 2) a zakaz naruszania zasady poszanowania i ochrony godności człowieka adresowany do prawodawcy konstytucyjnego (art. 79 ust. 3)	133
3.4. Przedmiot gwarancji nienaruszalności istotnej treści praw podstawowych	139
3.4.1. Obiektywna i subiektywna interpretacja pojęcia „prawa podstawowego” z art. 19 ust. 2	139
3.4.2. Pojęcie „istotnej treści” praw podstawowych	142

4. Problem braku jednolitości poglądów doktryny niemieckiego prawa państwowego oraz Federalnego Trybunału Konstytucyjnego na temat interpretacji art. 19 ust. 2 ustawy zasadniczej RFN	150
--	-----

Rozdział IV. Zasada proporcjonalności jako warunek dopuszczalności ograniczania konstytucyjnych wolności i praw w konstytucji RP

1. Geneza zasady proporcjonalności jako instrumentu ochrony konstytucyjnych praw jednostek	153
2. Zasada proporcjonalności w polskim porządku konstytucyjnym przed i po wejściu w życie konstytucji z 2 kwietnia 1997 roku	155
3. Pojęcie i treść zasady proporcjonalności oraz jej znaczenie dla ochrony konstytucyjnych praw jednostek	159
3.1. Wymóg przydatności	159
3.2. Wymóg konieczności (niezbędności)	166
3.3. Wymóg proporcjonalności <i>sensu stricto</i>	171
4. Operatywność zasady proporcjonalności	176

Rozdział V. Zakaz naruszania istoty konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela jako warunek dopuszczalności ograniczania tych wolności i praw w konstytucji RP

1. Zakaz naruszania istoty konstytucyjnych wolności i praw w pracach Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego	180
2. Ustalenie normatywnej treści i znaczenia zakazu naruszania istoty konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela (art. 31 ust. 3 zd. 2 konstytucji RP)	182
2.1. Ogólna charakterystyka konstytucyjnej regulacji zakazu naruszania istoty wolności i praw człowieka i obywatela	182
2.2. Zróżnicowane teorie o nienaruszalności istoty konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela	184
2.3. Interpretacja konstytucyjnej regulacji zakazu naruszania istoty wolności i praw człowieka i obywatela (art. 31 ust. 3 zd. 2 konstytucji RP)	186
2.4. Normatywna treść zakazu naruszania istoty konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela w tezach Trybunału Konstytucyjnego	202
2.5. Znaczenie zakazu naruszania istoty konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela	204
3. Problematyka ustalania istoty poszczególnych konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela	205
4. Typizacja i charakterystyka ingerencji ustawodawcy naruszających istotę konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela	210

4.1. Formalne pozbawienie jednostki konstytucyjnie służącego jej prawa	210
4.2. Wydrążenie konstytucyjnego prawa jednostki z jego rzeczywistej treści	218
5. Konstytucyjny zakres obowiązywania zakazu naruszania istoty wolności i praw na tle relacji między art. 31 ust. 3 i art. 37 konstytucji RP	222
Rozdział VI. Istota wybranych konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ...	234
1. Samoistne prawo podmiotowe do wolności	236
2. Prawo do sądu	240
3. Wolność zrzeszania się w partiach politycznych	242
4. Prawo do nauki	248
5. Prawo własności	250
5.1. Konstytucyjnie przewidziane wyjątki od prawa własności	273
6. Inne prawa majątkowe	290
Rozdział VII. Zakaz naruszania istoty konstytucyjnych praw i wolności jednostki a konstytucyjne prawa socjalne jednostki	295
1. Ogólna charakterystyka konstytucyjnej regulacji wolności i praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych	295
2. Zakaz naruszania istoty praw socjalnych oraz inne ograniczenia swobody ustawodawcy zwykłego w kształtowaniu praw socjalnych, których zakres i treść zostały przekazane przez konstytucję do regulacji w ustawie	302
3. Zakaz naruszania istoty praw jako granica swobody ustawodawcy zwykłego podczas regulowania praw socjalnych, których zakres i treść zostały przekazane przez konstytucję do regulacji w ustawie, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	310
Zakończenie	320
Bibliografia	327